

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/biezaca-dzialalnosc-biu/173842,Nowy-nagrobek-rotmistrza-Tadeusza-Nittmana-Warszawa-14-listopada-2022.html>
20.04.2024, 05:14

Nowy nagrobek rotmistrza Tadeusza Nittmana - Warszawa, 14 listopada 2022

Na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Adam Siwek upamiętnił Tadeusza Michała Nittmana – rotmistrza Wojska Polskiego, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej i obrony Lwowa, literata i podróżnika. Nowo powstały nagrobek weterana walk o wolność i niepodległość Polski został sfinansowany z budżetu Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN. W przedsięwzięcie zaangażowana była rodzina Obrońcy Lwowa.

14 listopada 2022 roku na warszawskich Powązkach Wojskowych dyrektor Adam Siwek wraz z siostrzeńcem rotmistrza Krzysztofem Krauss złożyli wieńce na płycie nowego nagrobka. W swoim przemówieniu dyrektor Adam Siwek przypomniał rolę Tadeusza Nittmana w walce o wolną Polskę.

„Rotmistrz Tadeusz Michał Nittman nie tylko walczył o wolną Ojczyznę, ale również ją budował. Po wojnie polsko-bolszewickiej, podczas której został inwalidą wojennym, pozostał bardzo aktywny społecznie i zawodowo. Ukończył studia prawnicze, studiował też filozofię, był pisarzem, dziennikarzem, działał aktywnie w organizacjach społecznych i kombatanckich. Był współzałożycielem organizacji zrzeszającej inwalidów wojennych Wojska Polskiego. Widzimy, że całym sobą do końca swoich lat działał na rzecz Ojczyzny.”

„To dla nas duża satysfakcja, że mogliśmy ten grób wpisać do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, że mogliśmy nadać mu taką godną formę. Wszyscy odwiedzający tę nekropolię, będą mogli zapoznać się postacią rotmistrza Nittmana.”

Siostrzeniec Tadeusza Nittmana podziękował Instytutowi Pamięci Narodowej za stworzenie nagrobka i za pracę na rzecz pamięci historycznej. Pan Krzysztof podkreślił jak ważna jest postać rotmistrza w jego rodzinie.

Lokalizacja grobu - Cmentarz Wojskowy przy ul. Powązkowskiej 43/45 w Warszawie, kwatery A8, rząd 5, nr grobu 12.

{ GALERIA:797965 }

Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN zaangażowane jest w kultywowanie pamięci o tych, którzy walczyli i cierpieli za niepodległą i suwerenną Polskę, a po wojnach wrócili do cywilnego życia, choć często na emigracji, z dala od najbliższych i umiłowanej Ojczyzny. Prowadzimy ewidencję grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Co roku udzielane są dotacje celowe oraz przyznawane świadczenia pieniężne na pokrycie kosztów sprawowania opieki nad grobami weteranów w myśl ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Tadeusz Michał Nittman ur. 5 września 1896 roku we Lwowie, syn Karola i Wandy z Poznańskich. Wychował się w środowisku patriotycznej inteligencji lwowskiej. Szkołę średnią i wyższą ukończył w Stanisławowie i we Lwowie. W roku 1922 uzyskał tytuł doktora praw i nauk politycznych na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie.

W latach 1910-1914 należał do harcerstwa a następnie do Drużyn Strzeleckich. W sierpniu 1914 wstąpił do 1 Brygady Legionów (ofensywa na Demblin, bitwa pod Laskami). Z powodu odniesionych na froncie ran został skierowany na przymusowy urlop zdrowotny. Podczas pobytu u swych rodziców, został aresztowany przez władze austriackie i 1 maja 1915 r. wcielony do 2. Pułku Strzelców Tyrolskich. Wyruszył na front włoski, przechodzi kampanię rumuńską i bałkańską. Dał się poznać jako dzielny żołnierz i po ukończeniu rezerwowej szkoły oficerskiej został awansowany do rangi podporucznika.

W lipcu 1918 r. powrócił z frontu do Lwowa i rozpoczął pracę niepodległościową w szeregach konspiracyjnej organizacji „Wolność”, działającej w ścisłym związku z Polską Organizacją Wojskową. Najpierw był członkiem Komendy a po aresztowaniu por. Próchnika, obejmuje stanowisko komendanta „Wolności” na byłą Galicję Wschodnią i Ukrainę.

Od 1 listopada 1918 r., tj. od dnia wybuchu wojny polsko-ukraińskiej o Lwów i Małopolskę Wschodnią bierze udział w działaniach zbrojnych w obronie Lwowa. W pierwszych dniach listopada utworzył konny oddział karabinów maszynowych, zwany Lotną Maszynką. Po oswobodzeniu Lwowa spod wpływu wojsk Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej ppor. Nittman, na czele swego oddziału, walczył aż do zakończenia wojny w szeregach Wilków Lwowskich (lwowskiej kawalerii). Rtm. Tadeusz Korab-Krynicky - dowódca Wilków - twierdził, że był to jeden z najdzielniejszych oficerów z czasów obrony Lwowa. W lipcu 1920 r. porucznik T. Nittman utworzył w ramach Małopolskich Oddziałów Armii Ochotniczej - Dywizjon Karabinów Maszynowych Jazdy - na jego czele walczył podczas tzw. drugiej obrony Lwowa. Oddział ten wchodził w skład detachmentu rtm. Romana Abrahama. W bitwie pod Chodaczkowem Wielkim, osłaniając odwrót własnych oddziałów piechoty został ciężko ranny i wzięty do niewoli sowieckiej. Został odbity przez żołnierzy Semena Petlury. Niestety na skutek zaniedbania rany w nodze wdała się gangrena, musiano przeprowadzić operację usunięcia kończyny aż do samego biodra. Został awansowany na rotmistrza. Po okresie rekonwalescencji został przeniesiony do rezerwy. Zaangażował się w działalność

artystyczną i literacką. Jego artykuły ukazywały się w „Gazecie Porannej” we Lwowie i w „Kurierze Poznańskim”. Mimo tak znacznego inwalidztwa, w latach dwudziestych podjął podróż do Afryki, gdzie zwiedzał ówczesne kolonie francuskie - Maroko, Algierię i Tunezję. Podróż zaowocowała powstaniem książki-reportażu Pod ręką Fatmy. Oprócz rozlicznych artykułów i relacji wydawanych m. in. w Panteonie Polskim był autorem kilku książek podróżniczych i powieści, również on jest autorem Małego Piłsudczyka z 1935 r. Równocześnie był zaangażowany w działalność społeczno-kombatancą. Kilka lat pełnił funkcję prezesa Ligii Inwalidów Wojska Polskiego.

Odnaczenia: Order Virtuti Militari V klasy, Krzyż Walecznych (czterokrotnie), Krzyż Niepodległości, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Dziesięciolecia, Krzyż POW, Krzyż Obrony Lwowa.

Zmarł 24 października 1942 r. w Warszawie w Szpitalu Ujazdowskim (bezpośrednią przyczyną śmierci była gruźlica).

Źródła:

Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/>;

Janina Łada Walicka, Ulani, ulani, malowane dzieci ... , Lwów 1921, Składnica Nakładowa „Odrodzona”;

Oskar Borzęcki, Tadeusz Nittman, Kurier Galicyjski z dn. 17-29 września 20 I O;

Pismo Zarządu Cmentarzy Komunalnych w Warszawie.